

Τον περασμένο Μάρτιο απεβίωσε ο ακαδημαϊκός και αρχιτέκτονας Πάυλος Μυλωνάς, πολύτιμος φίλος και συνεργάτης του περιοδικού μας. Το πολυσχέδιο έργο του, και ιδιαίτερα η έρευνά του για τις Μονές του Αγίου Όρους –έργο ζωής που περιλαμβάνει τις μοναδικές αποτυπώσεις του αλλά και αξιόλογες εκδόσεις–, αποτελούν πραγματικά πολύτιμη παρακαταθήκη για τις νεότερες γενιές και έχουν συμβάλει αποφασιστικά στην πολιτισμική ανάπτυξη του τόπου, αναδεικνυόντάς τον σε μια από τις σημαντικότερες προσωπικότητες της νεότερης ιστορίας μας.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Αρχαία «τράπεζα» στο Άργος

Σύμφωνα με το μελετητή τους, διευθυντή του Επиграφικού Μουσείου, Χαράλαμφο Κριτζή, οι χάλκινες εντυπώσεις δέλτα που βρέθηκαν πριν από πέντε χρόνια σε σωστική ανασκαφή στο Άργος, περιέχουν στοιχεία ικανά να οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι υπήρξε ένα μοντέλο διαχείρισης του Ιερού της Αθηνάς Παλλάδας που έπαιξε το ρόλο κεντρικής τράπεζας στην καλύψη των κρατικών δαπανών. Όπως επιστήμανε ο μελετητής σε ομιλία του στο Α' Ελληνο-Τουρκικό Συμπόσιο Επиграφικής (27-30 Ιανουαρίου 2005) «μιαόζουνα να σχετίζονται με το θησαυρό της Παλλάδας Αθηνάς, όπου φυλάσσονταν τα ιερά χρήματα της Ηρας».

Ο χρυσός της Κολλίδα

Κι ενώ, δυστυχώς, η ανασκαφή του ασύλητου θωλωτού τάφου του 14ου αιώνα π.Χ. –ο οποίος αποκαλύφθηκε πριν από ένα χρόνο στην Αγία Παρασκευή έξω από το Βόλο– έχει διακοπεί, δείγματα χρυσού προερχόμενα από τα ευρήματα του τάφου έχουν αποσταλεί για ανάλυση στα εργαστήρια του Λούβρου. Στόχος να διαπιστωθεί εάν θα μπορούσαν να συνδεθούν με τον περιήφορο χρυσό από την Κολλίδα, μεμονομένα μάλιστα ότι ο εν λόγω τάφος βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή της Ιυλικού, πατρίδας των Αργοναυτών. Εδώ θα πρέπει να επισημάνει ένα ακόμη ενδιαφέρον στοιχείο: αν και τα κτερίσματα των τεσσάρων ταφών που περιεχό ο τάφος ήταν συνήθη για την εποχή, ο τρόπος ταφής, δηλαδή η καύση του νεκρού, αποτελεί στοιχείο μάλλον ασυνήθιστο για τον 14ο αιώνα π.Χ. στον ελληνικό χώρο αλλά, αντίθετος, ευρέως διαδεδομένο στην Ανατολή.

Εντυπωσιακά ευρήματα στη Θάσο

Σε σωστική ανασκαφή της ΗΉ ΗΉΙΚΑ στην αρχαία νεκρόπολη της Θάσου, αποκαλύφθηκε μιαστάδα τάφων (κιβωτίοσχημοι, εγκυτρισμένοι, ελεύθερης ταφής), που χρονολογούνται μεταξύ του 4ου και του 1ου αιώνα π.Χ. Τα ευρήματα είναι πραγματικά εντυπωσιακά: κοσμήματα αλλά και προσωπεία από χρυσό –που για πρώτη φορά εντοπίζονται σε τέτοιες ποσότητες στο νησί–, καθώς και σημαντικά σύνολα αγγείων και ειδυλλίων (θειών, ανθρώπων και ζώων).

Έκκληξη από τη Θεσσαλονίκη

Η διάθεση αγωγών ύδρευσης έφερε στο φως στη Σταυρούπολη Θεσσαλονίκης ασύλτη κιβωτίοσχημο λαξευτό τάφο του τέλους του 4ου π.Χ. αιώνα (διαστάσεων 1,5 x 2 μ. και βάθους 2,5 μ.), στον οποίο βρέθηκαν πολλά χρυσά κοσμήματα, αττικά αγγεία κ.ά. Το εύρημα ρίχνει φως στην κοινωνία της εποχής της ίδρυσης της νέας πόλης (314 π.Χ.) από τον Κασσάνδρο.

Αρρωματοποιεία της 2ης χιλιετίας π.Χ.

Στον Πύργο της Κύπρου βρέθηκε το παλαιότερο, όπως φαίνεται, αρρωματοποιεία που έχει αποκαλυφθεί μέχρι στιγμής. Αυτό τουλάχιστον στον υποδεικνύουν τα ευρήματα (πίλημα αρρωματοδοχεία, ένα ελαιόστοντρο για την παραγωγή αιθέρων ελαίων κ.λπ.), τα οποία χρονολογούνται για την 2η χιλιετία π.Χ. Μάλιστα οι επιστήμονες του Ιταλικού Ινστιτούτου Εφαρμογής της Τεχνολογίας στην Πολιτιστική Κληρονομιά καταφέρνει, χάρη στα υπολείμματα του περιεχομένου των α-

ρρωματοδοχείων, να αναπαράγουν τα αρώματα που χρησιμοποιούσαν –και πιθανότατα ελγαν– οι Κύπριοι της εποχής, διαπιστώνοντας ότι μοιάζουν εντυπωσιακά με τα σημερινά!

Η κοιλάδα των θρακών βασιλέων

Στην κοιλάδα των βασιλέων, 200 χλμ. έξω από τη Σόφια της Βουλγαρίας, ήρθε στο φως σχετικά πρόσφατα ο τάφος του βασιλιά των αρχαίων Θρακών Ζευτή Γ'. Τρεις επιγραφές με το όνομα του καθώς και χάλκινο πορτρέτο του, που μοιάζει με τη μορφή του βασιλιά όπως αυτή απεικονίζεται σε νομίσματα της εποχής, επιβεβαιώνουν την ταύτιση του μνημείου, το οποίο περιεχό και πολλά άλλα εντυπωσιακά ευρήματα (χρυσά διακοσμητικά αλόνια, στεφάνια, αγγεία κ.λπ.). Στην ίδια περιοχή, σε άλλο τάφο, είχε αποκαλυφθεί αρκετούς μήνες πριν και μια προσωπεία από αμόδιο χρυσό (5ος αι. π.Χ.), η οποία μάλιστα διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση. Ο Γκεόργκι Κίτοφ, διευθυντής του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών, υποστηρίζει ότι πρόκειται στην πραγματικότητα για αγγείο πόσης και ότι «έχει κλειστά τα μάτια όχι επειδή ο βασιλιάς είναι νεκρός, αλλά για να φανεί ότι απολαμβάνει την περιοχή παρουσιάζονται από τον Γκεόργκι Κίτοφ τον περασμένο Φεβρουάριο στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.

Μωσαϊκό με παράσταση τρύγου

Μια εντυπωσιακή παράσταση τρύγου απεικονίζεται σε μωσαϊκό που κοσμεεί τοπίο στο λόφο του Οπτιού στη Ρώμη, όσση στην οποία τοποθετείται από τους ειδικούς η περίφημη Domus Aurea (Χρυσή Κατοικία) του ρωμαίου αυτοκράτορα Νέρωνα. Το μωσαϊκό βρέθηκε –κατά τη διάρκεια ανασκαφών που έχουν αναλάβει οι Δημοτικές Αρχές της πόλης– κάτω από τα ερείπια των Λουτρών του Τραϊανού, που χτίστηκαν πάνω από την Domus Aurea. Στην περιοχή έχουν αποκαλυφθεί κατά καιρούς και άλλα ζωγραφικά έργα (νωπογραφία αυτοκρατορικής πόλης, μωσαϊκό με φιλόσοφο και τη μούσα του κ.λπ.), αλλά οι ειδικοί δεν έχουν ακόμα καταλήξει σχετικά με το εάν τα έργα αυτά ανήκουν όντως στην Domus Aurea του Νέρωνα ή σε προγενέστερο κτίριο.

Πού ναυάγησε τελικά ο περσικός στόλος;

Στο ερώτημα αυτό θα επιχειρήσει να δώσει απάντηση η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων του φετινού καλοκαιριού, μεταφέροντας τις έρευνες της από τον Άβυ στην Κολλή, περιοχή νοτιώς της Εύβοιας, όπου ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι βυθίστηκε ο στόλος των Περσών, κατά τη διάρκεια της εκστρατείας τους κατά των Ελλήνων. Έρευνα θα διενεργηθεί, εξάλλου, και στην περιοχή του Αρτεμειού, όπου έγινε η γνωστή ναυμαχία μεταξύ των δύο αντιπάλων.

Ο Περίπατος της Ακρόπολης

Από τον περασμένο Σεπτέμβριο λειτουργεί ο Περίπατος της Ακρόπολης της Αθηνάς, παρότι βέβαια οι ανασκαφικές έρευνες και τα έργα αναδείξει δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί. Ακολουθώντας τη διαδρομή, μήκους 1.100 μ., ανακαλύπτει κανείς μια άλλη πλευρά του Ιερού Βρόχου, εκείνη που αν και βρίσκεται εκτός των τεχνών κριβεί μνημεία εξίσου σημαντικά και ενδιαφέροντα, πολλά μάλιστα σχεδόν άγνωστα έως σήμερα στους επισκέπτες. Σε συνδυασμό μάλιστα με τον πεζόδρομο της Διονυσίου Αρεοπαγίτου, ο Περίπατος της Ακρόπολης αποτελεί ιδανικό προορισμό για αρχαιόφιλους αλλά και απλούς περιηγητές. Όλοι τους έχουν πια την ευκαιρία να γνωρίσουν την αρχαία αλλά και μέρος της νεότερης ιστορίας του τόπου, καθώς ανάμεσα στα αρχαία συναντά κανείς και καταλόγια νεότερων εποχών, μεσαιωνικά και οθωμανικά τείχη, ακόμα και Εκκλησία. Η είσοδος γίνεται από το φυλακείο κοντά στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου και ο χώρος παραμένει ανοιχτός στο κοινό από τις 8 το πρωί έως τις 2 το απόγευμα.

Απόφαση για ανασκαφή του ΦΙΕ

Το κτίριο ΦΙΕ στο κέντρο της Αθηνάς, έργο του αρχιτέκτονα Τάκη Ζενέτου και σημαντικό δείγμα της βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΕΡΑΣΜΕΝΟ ΔΙΑΝΟΜΗ, πρόκειται, σύμφωνα με σχετική απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ, να ανακατασκευαστεί, προκειμένου να στεγάσει στη συνέχεια το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

Μουσείο Θάσου

Χάρη στην ολοκλήρωση των οικοδομικών έργων επέκτασης του παλαιού κτίριου, λειτουργεί μικρό μέρος του Μουσείου Θάσου, ενώ οι εργασίες για τη νέα έκθεση του Μουσείου αναμένεται να περατωθούν έως το τέλος του 2006.

Αρχαιολογική Συλλογή Κάσου

Από τον περασμένο Σεπτέμβριο λειτουργεί σε ένα διατηρητέο κτίριο παραδοσιακής κασώπικης αρχιτεκτονικής, το οποίο οικοδομήθηκε το 1900 και χρησιμοποιήθηκε ως Δημαρχείο έως το 1971. Τα περισσότερα από τα αρχαία αντικείμενα που συγκροτούν τη συλλογή έχουν βρεθεί και παραδοθεί στην αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων από τους ίδιους τους κατοίκους του νησιού.

Έλλειψη οικονομικών πόρων

Αρκετά από τα ιδρύματα της χώρας μας που συνδέονται με την προστασία και προβολή της πολιτισμικής μας κληρονομιάς φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν πια πολύ σοβαρό πρόβλημα, εξαιτίας της μείωσης των κονδυλίων που διατίθενται για τη λειτουργία τους. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος –με προσφορά στο χώρο του πολιτισμού γνωστή και αναμφισβητήτα πολύ σημαντική–, το οποίο απειλήθηκε ακόμη και με κλείσιμο. Ο κίνδυνος τελικά φαίνεται να αποσοβήθηκε, τουλάχιστον προς το παρόν, χάρη στη σθεναρή αντίδραση της διευθύντριας του Ιδρύματος Πapanτωνίου. Σε τραγική οικονομική κατάσταση βρίσκεται και το Μουσείο Καποδιστριας στην Κέρκυρα, όπου φυλάσσονται σημαντικά κομμάτια του έλληνα πολιτισμού. Τουλάχιστον έως τα τέλη Απριλίου 2005, σύμφωνα με σχετική δημοσίευση στον τύπο, οι επισκέπτες έβρισκαν τις πόρτες του κλειστές, καθώς το αίτημα για κάποια κρατική επιχορήγηση, προκειμένου να παραμείνει το μουσείο ανοικτό, δεν είχε ικανοποιηθεί. Οικονομικά, εξάλθετο, πρόβλημα αντιμετωπίζει και το Κέντρο Λίβου, ενώ το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα και γνωστό πια σε όλους είναι αυτό της αθηναϊκής Ακρόπολης. Είναι πια φανερό ότι μακρινά είναι ακόμη περισσότερο η ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης της, λόγω της έλλειψης κονδυλίων. Δική μας ευχή και ελπίδα η κατάσταση να βελτιωθεί στο μέλλον.

Κλειστός ο αρχαιολογικός χώρος στο Τσέπι Μαραθώνα

Στην έλλειψη φυλακτικού προσωπικού αποδίδεται το γεγονός ότι ο αρχαιολογικός χώρος του πρωτοελλαδικού νεκροταφείου στο Τσέπι Μαραθώνα παραμένει –τουλάχιστον ως τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές– μη επισκέψιμος. Αναρωτιόμαστε, λοιπόν, μήπως δεν θα έπρεπε τότε να εγκατασταθεί λίγο πριν από την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά όταν θα είχαν διασφαλιστεί πλήρως οι προϋποθέσεις λειτουργίας του και απόδοσής του στους επισκέπτες;

Καταγγελίες για λαθρανασκαφές

Την περιοχή Αρχοντικού Πέλλας, τον πιο εκτεταμένο ίσως –και αναμφισβητήτα σημαντικό– αρχαιολογικό χώρο της Μακεδονίας, αφορούν οι εν λόγω καταγγελίες στις αρμόδιες Αρχές. Ο χώρος παρέμεινε αφύλακτος για μήνες μετά τη λήξη της σύμβασής του εσπαχικού φύλακα τον περασμένο Νοέμβριο, λόγω ... έλλειψης πιστώσεων.

S.O.S. για τον Ρωσικό Ναυσταθμό Πόρου

Τα κτίρια του Ρωσικού Ναυσταθμού του Πόρου είναι του 1806 και χτίστηκαν από το ναύαρχο Σινιάβιν. Ορισμένα τμήματα του Ναυσταθμού (αποθήκες) σφραγίζονται σε καλή κατάσταση, ενώ άλλα έχουν ερειπωθεί από τη φυσική φθορά του χρόνου και την ανθρωπινή παρέμβαση. Το 1902 ο τσάρος Νικόλαος Β' παραχώρησε τα κτίρια στο

Ελληνικό Δημόσιο. Το 1935 όμως τα αγόρασε ιδιώτης. Τώρα κινδυνεύουν να καταστραφούν, καθώς ο ιδιοκτήτης θέλει να τα εκμεταλλευθεί, αν και έχει εκπονήσει μελέτη για την αποκατάστασή τους.

Χώρος στάθμευσης στην Πλατεία Διοικητηρίου Θεσσαλονίκης

Αυτή ήταν τελικά η λύση που ψηφίστηκε από τα μέλη του ΚΑΣ, όσον αφορά τα ελληνιστικά, ρωμαϊκά, παλαιοχριστιανικά κ.ά. κατάλοιπα που αποκαλύφθηκαν πριν από μια δεκαετία περίπου στην Πλατεία Διοικητηρίου στο κέντρο της Θεσσαλονίκης. Θα βρεθεί, ωστόσο, τρόπος ώστε τα αρχαία κατάλοιπα να είναι ορατά και επισκέψιμα, ενώ πάνω από το χώρο στάθμευσης πρόκειται να κατασκευαστεί πλατεία. Όλα αυτά βεβαίως μάλλον ύστερα από αρκετά χρόνια, οπότε και προβλέπεται να ολοκληρωθούν οι κατασκευαστικές εργασίες.

Σχέδια κατεδάφισης του Μον Παρνές

Ένα ξενοδοχείο διεθνώς γνωστό, καθώς θεωρείται από τα χαρακτηριστικότερα αρχιτεκτονικά έργα της δεκαετίας του '60 και του ελληνικού μοντερνισμού, φαίνεται ότι απειλείται με πλήρη κατεδάφιση. Η ιδιοκτήτρια εταιρεία Hyatt Regency Hotels σκοπεύει να αντικαταστήσει με από τις κομψοφαιές δημιουργίες του καθηγητή, ακαδημαϊκού και πρόσφατα εκπαιδευτή Παύλου Μυλιανού, στο πλαίσιο των σχεδίων της για αναμόρφωση και του φυσικού περιβάλλοντος χώρου. Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων έχει ήδη αντιδράσει έντονα και ελπίζουμε να επιμείνει, ενώ ευχόμαστε να αναλογιστούν κάποτε της ευθύνης τους –όσον αφορά την προστασία της νεότερης αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς– και να πράξουν τα δέοντα και οι υπεύθυνοι κρατικοί φορείς.

Κινδυνεύει το λιθόστρωτο Πικιώνη

Μέρα με τη μέρα ένα από τα σημαντικότερα έργα του Πικιώνη οδηγείται στην καταστροφή. Πρόκειται για το λιθόστρωτο που κατασκευάστηκε από τον μεγάλο αρχιτέκτονα και κοσμήτη εδώ και χρόνια το κέντρο της Αθήνας, την περιοχή γύρω από την Ακρόπολη. Η Ελληνική Εταιρεία, αρχιτέκτονας αλλά και αρχαιολόγοι επισμαίουν την ανάγκη άμεσης προστασίας του, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου προς τους υπεύθυνους. Μάλιστα, η Ελληνική Εταιρεία (τηλ.: 210-3226693, 210-3225245) διοργάνωσε στις 14 Απριλίου 2005 και σχετική ημερίδα: «Τα έργα Ακρόπολης-Φλοπάππου του Δημήτρη Πικιώνη στη σύγχρονη Αθήνα».

Διεθνής Ημέρα Μουσείων

Κάθε χρόνο έτσι και φέτος γιορτάστηκε στις 18 Μαΐου –με ποικίλες εκδηλώσεις που διοργάνωσε τα ελληνικά μουσεία– η Διεθνής Ημέρα Μουσείων, με θέμα «Μουσεία, Γέφυρες Πολιτισμού». Ενδεικτικά αναφέρουμε την ομάδα του Ν. Παπαθεοδώρου «Η Λάρισα μέσα από τα χαρακτηριστικά των ευρωπαϊκών περιηγήσεων, 16ος-19ος αι.» (Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας) και την ομάδα της Κ. Αδαμοπούλου-Παυλίδου, με τίτλο «Ευβοϊκές έποικοι στην Ύδρα-Υδραίοι στη Ευβοία» (ΙΑ ΕΠΚΑ).

Μείωση των επισκεπτών των μουσείων

Τελικά λιγότεροι ήταν οι επισκέπτες των μουσείων της χώρας, ιδιαίτερα εκείνων της περιφέρειας, κατά το περασμένο έτος, σύμφωνα με μελέτη της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας για την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2004. Ανάμεσα στα αίτια είναι, βέβαια, και το γεγονός ότι τα περισσότερα μουσεία παρέμειναν κλειστά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, λόγω εργασιών ανακαίνισης, και ανόισαν τις πόρτες τους στους επισκέπτες μόλις λίγες μέρες πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Όπως φάνηκε πάντως, οι ξένοι θεατές των Αγώνων μάλλον δεν ενδιαφέρθηκαν από το Υπουργείο Πολιτισμού να δημιουργηθούν οι συνθήκες εκείνες που θα οδηγούσαν περισσότερους επισκέπτες στα μουσεία. Σε αυτό το πλαίσιο έχει ανακωλυθεί η εφαρμογή από τον Μάιο του προγράμματος «Ανοικτά Μουσεία», σύμφωνα με το οποίο θα παραμείνουν ανοικτά έως τη 12 το βράδυ, με δωρεάν είσοδο, πολλά από τα μουσεία όχι μόνο της Αθήνας αλλά και της περιφέρειας.

Προϊστορικές συνταγές

Εκτός από τις ποικίλες θεματολογίες ανακινώσιμες, η 18η κατά σειρά συνάντηση για το αρχαιολογικό έργο στη Μακεδονία και τη Θράκη (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 10-12.2.2005), περιελάμβανε και μια πρωτότυπη, άκρας ενδιαφέροντος εναρμόγηση στην προϊστορία... κουλιάζει την Μακεδονία. Μετά τη διάλεξη της Σ. Βαλαμήτη «Η διατροφή κατά την προϊστορική περίοδο στη Βόρεια Ελλάδα», παρασκευάστηκαν εδέσματα με βάση τις πληροφορίες που έχουμε από τα αρχαιολογικά και αρχαιολογικά κατάλοιπα των ανασκαφικών ερευνών της τελευταίας κυρίως δεκαετίας, βέβαια η παρασκευή τους δεν έγινε σε πήλινα φουρνάκια, όπως αυτά που έχουν αποκαλυφθεί, για παράδειγμα, στον προϊστορικό οικισμό του αρχοντικού Γιαννιτών, ενώ στις συνταγές προστέθηκαν και υλικά που άρχισαν να χρησιμοποιούνται πολύ αργότερα.

Αρχαία ζωγραφική

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και η ΙΓ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων συνδιοργάνωσαν εκδήλωση με θέμα «Αρχαία ζωγραφική και οι επιπτώσεις στλές Δημητριάδος, Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου» (παραλακό συγκρότημα Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 10.5.2005).

Ο ελληνισμός της Μικράς Ασίας και της Κωνσταντινούπολης

Πρόκειται για τον τίτλο σειράς εκδηλώσεων που διοργανώθηκαν στο Πνευματικό Κέντρο Θρακομακεδόνων το δίμηνο Μαρτίου-Απριλίου 2005. Βασικός κοινός άξονας των εκδηλώσεων η ιστορική διαδρομή του ελληνισμού της Μικράς Ασίας και της Κωνσταντινούπολης.

2ο Φεστιβάλ Αφήγησης Κάτω Ολύμπου

Τον Ιούλιο του 2003 το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, σε συνεργασία με τον Μορφωτικό Εκπολιτιστικό Σύλλογο Απανταχού Καλλιπευκιωτών «Η Πατιωμένη», διοργάνωσαν το 1ο Φεστιβάλ Αφήγησης Κάτω Ολύμπου. Φέτος, με τη χορηγία του Δήμου Γόννων, προχωρούμε στην διοργάνωση του 2ου Φεστιβάλ Αφήγησης (17-18 Ιουλίου 2005) στην Καλλιπέικη. Η θεματική του επικεντρώνεται στο θέμα «Παραδοσιακά και σύγχρονοι αφηγητές: παλιά τέχνη-σύγχρονη τεχνική». Το κοινό θα έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει ένα ζωντανό εργαστήριο αφήγησης, να απολαύσει τις αφηγήσεις των συγχρόνων αφηγητών και να ψυχαγωγηθεί με τις τεχνικές λαϊκών αφηγητών. Με ελεύθερες αφηγήσεις/δημιουργίες στην πλατεία και στη καφεενία (17 Ιουλίου), αλλά και με το δομημένο πρόγραμμα στο Σαββάτο (18 Ιουλίου), που συνδυάζει τη θεωρητική προσέγγιση της αφήγησης από επιστήμονες και ειδικούς με την αφηγηματική μέθεξη των παραμυθιστών, η Οργανωτική Επιτροπή φιλοδοξεί αφενός να ενισχύσει τη μελέτη, την έρευνα και την καταγραφή, αφετέρου να μητρώσει τους περιραιοκόμενους στα μυστικά και στη μαγεία της αφήγησης. Επιπλέον, φέτος διοργανούνται μέσα στο δάκτυλο της αφήγησης και παιχνίδια, για παιδιά και ενήλικες. Πληροφορίες στα τηλέφωνα 24210-74876, 24210-74671 (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας), 24950-31233 (Δήμος Γόννων), καθώς και στο διαδίκτυο (<www.uth.gr>, <www.kalipeiki.site.gr>).

Φιλοσοφικό καφενείο

Σε συνεργασία με το Κέντρο Πολιτιστικών Μελετών, το Μουσείο Μπενάκη διοργάνωσε στο κυλικείο του τον πρώτο κύκλο συναντήσεων του «Φιλοσοφικού Καφενείου», ο οποίος ολοκληρώνεται τον προσεχί Ιούλιο. Στόχος του εγχειρήματος ο συνδυασμός της ψυχαγωγίας με τον πνευματικό προβληματισμό και την επικοινωνία.

Ο κρυμμένος θησαυρός

Στις 22 Απριλίου 2005 παρουσιάστηκε στο κτίριο της οδού Πειραιώς του Μουσείου Μπενάκη το εκπαιδευτικό CD-ROM «Ο κρυμμένος θησαυρός του Μουσείου Μπενάκη», πραγματώση μιας ιδέας του Λέοντα Λοΐσιου.

Εκδηλώσεις των Φίλων του Μουσείου Μάνης

Στις 26 Ιούλιου εκδηλώσεις –συγκεκριμένα της περιόδου 7.3.2005-20.6.2005– περιλήφθηκε και εκδρομή, με εναρμόγηση από τον αρχαιολόγο Θεόδωρο Σπυριδιόπουλο, στην περιοχή Πελάνας Λακωνίας, όπου έχουν αποκαλυφθεί από την αρχαιολογική σκαπάνη ήδη ενδιαφέροντα μνημεία και ευρήματα. Για σχετικές με τις εκδηλώσεις πληροφορίες, μπορείτε να απευθύνεστε στο Σύλλογο Φίλων Μουσείου Μάνης Μιχ. Κάσας, Τζιροπούλου 15, Ν. Φαλήρο, τηλ. 210-4826110, 210-4817893.

Λουτρό των Αερίδων

Είναι το μοναδικό διατηρητέο δημόσιο λουτρό της Αθήνας, που λειτουργούσε μάλιστα μέχρι και το 1965. Από το 1999, οπότε και άνοιξε για πρώτη φορά μετά την αποκατάστασή του και τη νέα χρήση του ως μουσειακό χώρο, το κοινό συνεχίζει με τον ίδιο ενθουσιασμό να το επισκέπτεται. Βρίσκεται στην οδό Κυρράστου 8 και είναι ανοιχτό καθημερινά (εκτός Τρίτης) από τις 9:00 π.μ. έως τις 2:30 μ.μ. Υπεύθυνο για τη λειτουργία του είναι το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης (τηλ.: 210-3223368).

Νέο ωράριο στο Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών

Το ωράριο του Μουσείου της Πόλεως των Αθηνών Βούρου-Ευταξία (Ι. Παρισσηόπουλου 5-7, Πλατεία Κλαυθιτών) έχει διαμορφωθεί ως εξής: Δευτέρα, Πέμπτη, Παρασκευή 09:00-16:00, Τετάρτη 12:00-20:00, Σάββατο, Κυριακή 10:00-15:00, Τρίτη κλειστό.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Εξόρμηση στο εξωτερικό

Πολλές είναι οι εκθέσεις που προγραμματίζονται την περίοδο αυτή σε χώρες του εξωτερικού με στόχο την προβολή του ελληνικού πολιτισμού. Πρώτη στη σειρά η έκθεση του Μουσείου Μπενάκη «Οι ελληνικοί θησαυροί του Μουσείου Μπενάκη», η οποία περικλύει ήδη στην Αυστραλία (γκαίνια: 4 Μαΐου 2005). Βυζαντινές εικόνες αλλά και κοσμητάτα λαϊκής τέχνης, κεμήλια και κεντήματα της Τουρκοκρατίας θα παρουσιαστούν από το Μουσείο Μπενάκη τον Οκτώβριο του 2005 στο Ίδρυμα Ονιάση της Νέας Υόρκης. Στο Λονδίνο προετοιμάζεται, εξάλλου, έκθεση με τη συμμετοχή μουσείων της Ελλάδας και της Κύπρου, η οποία θα περιλάβει σημαντικά έργα. Ο τόπος και ο χρόνος της έκθεσης δεν έχουν ακόμη ανακινωθεί.

Αρχαία ελληνική τεχνολογία

Ο Δήμος Κορθίου Ανδρου, σε συνεργασία με τις εκδόσεις «Αίολος» διοργανώνουν, από τις 23 Ιουλίου έως τις 20 Αυγούστου 2005 έκθεση με θέμα την αρχαία ελληνική τεχνολογία, στο κτίριο του Πνευματικού Κέντρου και στο χώρο του Δημοτικού Σχολείου του Δήμου. Η έκθεση θα περιλάβει, μεταξύ άλλων, φωμιάματα διαφόρων οργάνων, πολεμικών μηχανών, εργαλείων και άλλων αντικειμένων που αφορούν το βίο και τον πολιτισμό των αρχαίων Ελλήνων και των Βυζαντινών, καθώς και ομοιώματα πλοίων του. Παράλληλα, θα προβληθούν ταινίες αρχαιολογικού περιεχομένου και θα γίνουν ομιλίες σχετικές με την αρχαία ελληνική τεχνολογία.

Η τέχνη των εργαλείων

Εξαιρετικά πρωτότυπο ήταν το υλικό της έκθεσης «Εργαλεία των τεχνών-Η τέχνη των εργαλείων», που περιελάμβανε εργαλεία με προσοχή να εξημετρήσουν σε χίλιες δυν δουλειές, και φτιαγμένα με τόσο μεράκι, ώστε τα περισσότερα από αυτά ταξίδεψαν τη φαντασία του επισκέπτη, προχωρώντας πέρα από το χρηστικό τους «καθήκον». Εργαλεία για σχέδιο, για τη ναυσιπλοία, όργανα τοπογραφίας και χαρτογραφίας, ηλιακά ρολόγια, ζυγαριές, χειρουργικά εργαλεία και εργαλεία γενικής ιατρικής, όλα «δεμένα» μεταξύ τους

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

πολύ αρμονικά, πρωταγωνιστούσαν στην έκθεση που διοργάνωσε το Μουσείο Μπενάκη στο κτίριο της οδού Πειραιώς. Το υλικό προήλθε από τη συλλογή του ιταλού αρχιτέκτονα Luigi Nesi, ο οποίος είχε στη συλλογή του εργαλεία διαφόρων εποχών και διαφόρων επαγγελματιών, από την Εξωϊωνική έως τη Βιομηχανική εποχή. Παράλληλα λειτουργήσε ξεχωριστή έκθεση με σπάνια εργαλεία κατασκευής και συναρμολόγησης ωρολογίων, καθώς και εξαρτήματα και μηχανισμούς από τις συλλογές του Διεθνούς Μουσείου Ορολογιοποιίας της Ελβετίας (διάρκεια: 10.3.2005-10.6.2005).

Αργυρώ Μαυροζούμη

Ελληνική μυθολογία στη Μεσσήνη

Εως το τέλος Αυγούστου 2005 διαρκεί η έκθεση «Η ελληνική μυθολογία από τα χαρακτικά του Λούβρου» στο Μουσείο Χαρακτικής του Τάκη Κατσουλίδη στη Μεσσήνη. Περιλαμβάνει χαλκογραφίες με χαρακτηριστικά θέματα της ελληνικής μυθολογίας, τις οποίες φιλοτέχνησαν σπουδαίοι ζωγράφοι (Ρουμπενς, Ενγκρ, Τισιάνο, Πουσσέν κ.λπ.) από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα, και φυλάσσονται σήμερα στο Μουσείο του Λούβρου. Για πληροφορίες, τηλ.: 27220-24212.

Χάρτες της Κρήτης

Την τρίτη κατά σειρά μέσα σε λίγους μήνες έκθεση με χάρτες, αυτή τη φορά με θέμα την Κρήτη, παρουσιάζει το Αρχείο Χαρτογραφίας στο Πολιτιστικό Κέντρο του ΜΙΕΤ, στο Μέγαρο Ευνάρδου. «CANDIA-CRETA-KRITHI. Ο χώρος και ο χρόνος. 16ος-18ος αιώνας» είναι ο τίτλος της έκθεσης, που επιχειρεί να αναδείξει τους χάρτες της εποχής εκείνης ως σημαντικά τεκμήρια για την περιοχή που απεικονίζουν, συμπληρώνοντας έτσι και τις άλλες σχετικές ιστορικές μαρτυρίες που έχουμε. Η έκθεση, εκτός από τα έργα της συλλογής του ΜΙΕΤ, περιλαμβάνει και εκθέματα δανεισμένα από το Ιστορικό Μουσείο της Κρήτης, τη Βυκελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου, τη Βουλή, αλλά και από την ιδιωτική συλλογή των Θεόδωρη και Βασιλή Μασσέλου. Πέρα από το ιστορικό ενδιαφέρον που παρουσιάζουν οι χάρτες της έκθεσης, και όσον αφορά το στοιχείο του τουκομμένου που προσφέρουν, σημαντική είναι αρκετά συχνά και η καλλιτεχνική τους αξία (διάρκεια έκθεσης: 19.4.2005-20.11.2005).

A. M.

Ταξίδια επιστροφής

Με τον τίτλο «Εμπόριας, ένα ταξίδι επιστροφής» εκτέθηκαν σχέδια και χαρακτηριστικά γνωστά καταλανού χαρακτή Joan Barba, για να τιμηθεί η προσφορά του ακαδημικού Αλεξή Eudald Solà, λάτρη του ελληνικού πνεύματος και ιδρυτή του Ινστιτούτου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών στη Βασιλική Ακαδημία της Βαρκελώνης. Στην έκθεση, που διοργάνωσαν το ΜΙΕΤ και το Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζίες Κύπρου, παρουσιάστηκε η εικαστική περιδιάβαση του χαρακτή Barba και του λογοτέχνη Solà στους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας, μέσα από μια διαδρομή επιστροφής στο παρελθόν, που έχει ως αφετηρία την αρχαία πόλη Εμπόριον (Empurion), που ήταν η ελληνική εμπορική αποικία που ίδρυσαν οι Φωακείς στις ακτές της Καταλωνίας λίγο μετά το 600 π.Χ. (διάρκεια έκθεσης: 31.3.2005-5.5.2005).

A. M.

Οι Συναγωγές της Ελλάδας: φωτογραφίες και σκίεζ

Περιοδική έκθεση καλλιτεχνικής φωτογραφίας των Σαμουήλ Νεγρίν και Ιωάννη Παναγιώτη με τον παραπάνω τίτλο λειτουργεί στο Χωρο Σύγχρονης Τέχνης του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδας. Η έκθεση θα διαρκέσει έως και τις 7 Νοεμβρίου 2005.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ατλαντίδα

Στο Συνεδριακό Κέντρο Μήλο-Γεωργίου Ηλιόπουλος θα πραγματοποιηθεί από τις 11 έως τις 13 Ιουλίου 2005 διεθνές συνέδριο με τίτλο «Η υπόθεση της Ατλαντίδας: αναζητώντας τη χαμένη ήπειρο». Στόχος

της συνάντησης είναι να συγκεντρώσει ειδικούς από διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους (ηρασιολογία, σεισμολογία, γεωλογία, αρχαιολογία κ.λπ.), προκειμένου να κάνουν μια επισκοπόμενη σύζητη σχετικά με την υπόθεση της χαμένης ήπειρου της Ατλαντίδας.

Πανήγυρις

Από τις 17 έως τις 20 Νοεμβρίου 2005 θα διεξαχθεί στο Σουφλί Έβρου συνέδριο με θέμα «Η πανήγυρις, μια διαχρονική ματιά στον κοινωνικό-οικονομικό και πολιτικό της ρόλο». Πρόκειται για την πρώτη από μια σειρά επιστημονικών συναντήσεων που οργανώνει η Ένωση Φοιτητών και Αποφοίτων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Πρόγραμμα Ελληνικού Πολιτισμού) και τις οποίες φιλοδοξεί να καθιερώσει ως ένα χρήσιμο και παραγωγικό θεσμό στην ελληνική περιφέρεια. Για περισσότερες πληροφορίες, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να γράψουν στο e-mail <panegyris@ekatolis.gr>.

Ελληνιστική Κεραμική

Η Ζ' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική Κεραμική έλαβε χώρα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αγίου από τις 4 έως τις 9 Απριλίου 2005. Τη διοργάνωση ανέλαβε η ΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Η αρχαία Χαονία της Ηπείρου

Στην περιοχή της νότιας Αλβανίας, όπου κατά την αρχαιότητα κατοικούσε το φύλο των Χαόνων, δραστηριοποιούνται τα τελευταία χρόνια διάφορες αρχαιολογικές αποστολές, ευρωπαϊκές και αμερικανικές, διεξάγοντας ανασκαφικές και επιφανειακές έρευνες. Με βασικό άστρο ανακριβώς αυτές τις έρευνες πραγματοποιήθηκε στις 4 και 5 Απριλίου 2005 διεθνές αρχαιολογικό συμπόσιο στο Αργυροκάστρο και τους Αγίους Σαράντα. Η πρωτοβουλία ανήκε στο Πανεπιστήμιο Egeem Cebel του Αργυροκάστρου, στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Βουθρωτώ και στο Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Paskard. Στο συμπόσιο συμμετείχαν και έλληνες αρχαιολόγοι της ΙΒ' ΕΠΚΑ (Ιωαννίνων) και της Η' ΕΠΚΑ (Κέρκυρας), καθώς και η Αγγέλικα Ντούζουλη, διευθύντρια της Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Ημερωτικών Σπουδών.

Ανασκαφή και έρευνα

Στο αμφιθέατρο Ιωάννης Δρακόπουλος του Κεντρικού Κτιρίου του Πανεπιστημίου Αθηνών διεξήχθη το πέμπτο επιστημονικό συμπόσιο «Ανασκαφή και Έρευνα, V» (19-20 Απριλίου 2005). Το ερευνητικό έργο του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών αναγράφονταν με τις ενδιαφερόμενες και ποικίλης θεματολογίας ομιλίες τους τα μέλη του Τομέα, συνεργάτες τους αλλά και μεταπτυχιακοί φοιτητές.

Αρχαιομετρία, θαλάσσια βιολογία και συντήρηση ενάλιων αρχαιοτήτων

Πρόκειται για το θέμα ημερίδας που οργανώσαν, στις 30 Μαρτίου 2005 στο Υπουργείο Πολιτισμού, η Εφορεία Ενάλιων Αρχαιοτήτων και το Κέντρο Ενάλιων Αρχαιολογικών Ερευνών-Αρχαιολογικό Πάρκο Μεθώνης. Μεγάλο ενδιαφέρον είχαν πολλές από τις πληροφορίες που έγιναν γνωστές στο ευρύ κοινό κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, κυρίως σε ό,τι αφορά τις μεθόδους συντήρησης των ενάλιων αρχαιοτήτων. Χαρακτηριστικά αναφέραμε την περίπτωση ενός πλοίου του 16ου αιώνα, βυθισμένου κοντά στη Ζάκυνθο, στο οποίο εφαρμόζεται μια από τις πλέον σύγχρονες μεθόδους προστασίας ναυαγίων. Το εν λόγω πλοίο έχει καλυφθεί με γεωψασμα, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί η διάλυση του από το θαλάσσιο νερό αλλά και από το λεγόμενο σκουλήκι της θαλάσσιας (teredo navalis).

Ναυτικές πολιτείες

«Οι ναυτικές Πολιτείες Αμάλφης, Πίζας, Γένοιας, Βενετίας και η Ανατολική Μεσόγειος» είναι ο πλήρης τίτλος κύκλου ομιλιών που συνδιοργανώνουν το Ιταλικό Μορφωτικό Ίδρυμα και το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΙΕΙ, Αμφιθέατρο Λεωνίδα Ζέρβας, 10 Μαΐου-7 Ιουνίου 2005).

ρουσιάζονται 575 από τα βιβλία που κυκλοφόρησαν από το 1997 και εξής με θέμα τους την αρχαία Ελλάδα, και όχι το σύνολο της σχετικής βιβλιογραφίας, όπως συνέβη σε μεγάλο βαθμό στον πρώτο τόμο. Εδώ έχουμε ουσιαστικά ένα αποθετήριο βιβλίων, το οποίο συμπληρώνεται με την παρουσίαση όλων των περιοδικών που έχουν ως θέμα τους την αρχαία Ελλάδα.

Εισαγωγή στην παλαιολιθική τεχνολογία και τυπολογία

Νίκος Πουλιανός

εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2005

Το εγχειρίδιο αυτό είναι το μοναδικό στην ελληνική βιβλιογραφία που πραγματεύεται το συγκεκριμένο θέμα. Το περιεχόμενο του συγκαταλέγεται στη διδακτέα ύλη του Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών Ρόδου του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Σίγουρα θα φανεί χρήσιμο σε όσους ασχολούνται με την προϊστορία αλλά και την ανθρωπολογία και τη γεωλογία, καθώς ο συγγραφέας, που μεταφράζει και προσαρμόζει στα ελληνικά ποικίλους σχετικούς με το θέμα όρους αλλά και έννοιες που ήταν έως σήμερα συγκεχυμένες.

Στο βέλος του χρόνου

συλλογικό έργο

εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2004

Τιμητικός τόμος για τον ακαδημαϊκό-καθηγητή Γεώργιο Π. Λαββα, στο οποίο περιλαμβάνονται 35 δοκίμια που μοιράζονται σε 4 ενότητες: α) Ιστορία-θεωρία και κριτική της αρχαιολογίας, β) Αρχαιολογία, διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, γ) Ιστορία της τέχνης, δ) Επικοινωνία και πολιτισμός.

Μια ορισμένη αίσθηση της Ελλάδος

Jacqueline de Romilly (συνυμείλιξη με τον Alexandre Grandazzi)

εκδ. Craeli/Το Άστυ, Αθήνα 2004

Στα επτά κεφάλαια του βιβλίου παρουσιάζονται συνομιλίες του καθηγητή Λατινικών Alexandre Grandazzi με την εξέχουσα ελληνίστρια. Σε αυτό το πλαίσιο γίνεται αναφορά σε όλα τα μεγάλα θέματα που την απασχόλησαν, με τη σειρά που τα προσέγγισε χρόνο με το χρόνο.

Εισαγωγή στην ιδιωτική ζωή των αρχαίων Ελλήνων και Ρωμαίων

Horst Blanck

εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2004

Ένα βιβλίο –σε μετάφραση Αλκήs Μουστάκα– που σχεδιάστηκε ως εισαγωγικό βοήθημα και ασχολείται με την ιδιωτική ζωή των αρχαίων Ελλήνων και των Ρωμαίων. Ένα βέλος αρχικά σύντομο, δευτερευόντως μάλλον δι' δίσκαλα διαχωρίζεται κάποιες φορές από τους υπόλοιπους τόμους της ανθρώπινης δραστηριότητας. Απεικονίζεται τόσο στο ευρύ αναγνωστικό κοινό που ενδιαφέρεται γενικά για την αρχαιότητα όσο και σε φοιτητές, που θα βρουν πολύ χρήσιμη τη λεπτομερή θεματική βιβλιογραφία με τις νεότερες και πληρέστερες σχετικές δημοσιεύσεις, καθώς και τον κατάλογο των μονογραφιών στο Επίμετρο.

Η μαγεία στην ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα

Fritz Graf

εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2004

Από τις πιο πρόσφατες και πολυσυζητημένες απόπειρες εισαγωγής στην προβληματική της αρχαίας μαγείας. Εξετάζει τόσο την ιστορία της έρευνας και τη θεωρητική ενασχόληση με αυτό το αντικείμενο, όσο και συγκεκριμένα ερωτήματα: Για ποιους λόγους κατέφευγαν οι άνθρωποι σε σκοτεινές δυνάμεις; Πού ήταν τα μέσα που χρησιμοποιούσαν, Πώς γίνεται κανείς μάγος; Ποιοι πολιτισμικοί παράγοντες διαμόρφωσαν την ελληνορωμαϊκή μαγεία; Πώς την αντιμείπωσαν οι αρχαίοι στοχαστές ή το Δίκαιο; Η ελληνική έκδοση εμπλου-

τίστηκε με εκτενές βιβλιογραφικό συμπλήρωμα και ένα μικρό ανθολόγιο μινωικών κειμένων σε μετάφραση, που δίνει στον αναγνώστη μια άμεση εικόνα των αρχαίων μαγικών πρακτικών. Η επιστημονική επιμέλεια ανήκει στον Άγγελο Χαωίτη και η απόδοση στα ελληνικά στον Γιάννη Μυλωνάπουλο.

Η ιστορία του σιδήρου από τον Όμηρο στον Ξενοφώντα

Γιώργος Βαρουφάκης

εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005

Ο υπότιτλος της εν λόγω μελέτης («Τα σιδηρένια ευρήματα και η αρχαία ελληνική γραμματεια με το μάτι ενός μεταλλουργού») μας δίνει μια ιδέα για το περιεχόμενο της. Ο συγγραφέας, ερευνητής της αρχαίας ελληνικής τεχνολογίας, αναφέρεται στα ανασκαφικά ευρήματα, συγκεντρώνοντας παράλληλα και τις σχετικές μαρτυρίες των αρχαίων συγγραφέων, και προχωρά σε ενδιαφέρουσες ερμηνείες. Η αξία τους είναι σίγουρα ιδιαίτερη, καθώς προέρχουν από έναν μεταλλουργό, που μπορεί να καιρίσει «λεπτομέρειες» διαφορικές από εκείνες που ενδοχόμενες θα επιστήμαιναν οι αρχαιολόγοι ή οι φυλόλογοι.

Τα στάδια στην αρχαία Ελλάδα

συλλογικό έργο

εκδ. Περισκόπιο, Αθήνα 2004

Με υπότιτλο «Οι σύγχρονες αναβιώσεις των αρχαίων αγώνων», το βιβλίο αυτό, πρωτότυπο συλλογικό έργο επιστημονικών διαφόρων ειδικοτήτων, ξεκινά με αναφορά στα μινωικά Ταυροκαθάγια, φτάνει στον βυζαντινό Ιππόδρομο, για να καταλήξει στην αναβίωση των Ολυμπιακών αγώνων του 1896 και στο στάδιο του Σαντιάγο Καλατράβα του 2004.

Ευ αγωνίζεσθε. Αρχαία στάδια, αρχαία θέατρα

Πλάτων Μάξιμος

εκδ. του συγγραφέα, Αθήνα 2004

Πρόκειται για σημαντικό λεύκωμα, που μας πηγαιίνει σε 100 περίπου θέατρα και στάδια της αρχαίας Ελλάδας, δείχνοντάς μας το χαρακτηρισμό του καθενός και τη σημερινή τους κατάσταση. Τα αξιολογικά συνοδευτικά κείμενα υπογράφουν ο Κώστας Γεωργουσόπουλος (προλογικό σημείωμα) και η Ελισάβετ Σπαθάρη (ιστορική παρουσίαση των γινυμείων).

Η βυζαντινή τέχνη εν τω γενέσθαι

Ernst Kitzinger

εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2004

Το βιβλίο αυτό πρωτοεκδόθηκε το 1977 στο Λονδίνο και αποτελεί σταθμό στη βιβλιογραφία για την τέχνη του τέλους της αρχαιότητας και του πρώιμου Μεσαίωνα. Εδώ παρουσιάζονται ένα πανόραμα της περιόδου από τον 3ο έως τον 7ο αιώνα, με βάση τα έργα τέχνης. Έργο της ωριμότητας του συγγραφέα, είναι σημαντικό όχι μόνο για την εποχή και τα έργα που πραγματεύεται αλλά και για τη μέθοδο του. Η μετάφραση στα ελληνικά και η επιστημονική επιμέλεια ανήκει στη Στέλλα Παπαδάκη-Οκλάντ.

Ιερά Μονή της Αγίας Αικατερίνης Σινά, Αίγυπτος. Ένα φωτογραφικό δοκίμιο λεύκωμα

εκδ. Αμμος, Αθήνα 2004

Ένα λεύκωμα που χαρακτηρίζεται ως φωτογραφικό δοκίμιο και η έκδοσή του πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία της έκθεσης «Αγία Αικατερίνη συμμετρία με περισσότερα από 40 εκθέματα», στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης. Πρόκειται για μια καλαίσθητη έκδοση, με φωτογραφίες του Bruce White, οι οποίες δίνουν μια αντιπροσωπευτική εικόνα του τοπίου και του τόπου. Το κείμενο

της Helen Evans, σε άριστη μετάφραση της Σταυρούλας Βαβαλέα, είναι καταποτιστικό και ευχάριστο.

Ναίτες ιππότες

Ζωρζ Μπορντονόβι

εκδ. Περίπλους, Αθήνα 2004

Με υπότιτλο «Μυστικά, αρετικές μυσταγωγίες και αλήθεια», το πόνημα αυτό αναζητά την αλήθεια για το Τάγμα των Ιπποτών του Ναού ή Ναϊτών, που αποτέλεσε, σχεδόν για 200 χρόνια, μια από τις σημαντικότερες στρατιωτικές και οικονομικές δυνάμεις του 13ου αιώνα στην περιοχή των Αγίων Τόπων. Με έντονη παρουσία στον ελλαδικό χώρο και την Κύπρο, μετά την απώλεια των Αγίων Τόπων, εγκαταστάθηκαν στη Γαλλία, όπου στις 13 Οκτωβρίου 1307 αρχίζει ο αφανισμός τους. Κατηγορήθηκαν, μεταξύ άλλων, ως αιρετικοί και ειδωλολάτρες και παραδόθηκαν στην Ιερά Εξέταση. Οργανώσεις συνεχιστών της παράδοσης του τάγματος ιδρύθηκαν τον 19ο αιώνα, από απλές κοινωνικές ομάδες μέχρι τμήματα των Ελευθερών Τεκτόνων. Η μετάφραση ανήκει στον Δημήτριο Πεταλά.

Αθήνα. Μια πόλη μαγική

Άρτεμις Σκουμπουρδί

εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2004

Ένα παιχνίδι αποκάλυψης που στήνει η συγγραφέας, το οποίο εδριζώνεται μπρος στα μάτια του αναγνώστη μνημεία τούτης της πόλης, ξεκινώντας από το απώτερο παρελθόν της και φτάνοντας ως τις μέρες μας.

Αχαρνά

Μαρία Παλάτωνος-Γιώτα

εκδ. Δήμος Αχαρνών, Αθήνα 2004

Ιστορική και τοπογραφική ανασκόπηση για έναν από τους ισχυρότερους δήμους της Αττικής κατά την αρχαιότητα. Καλογραμμένο, ευκολοδιάβαστο και διαφωτιστικό, το βιβλίο αυτό αναφέρεται στην ιστορία των Αχαρνών αλλά και των γειτονικών δήμων διαχρονικά. Χάρη στα μεγάλα κοινωφελή δημόσια έργα που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια (Αττική Οδός, Φωταερίο), ήρθαν στο φως σημαντικά λείψανα, προϊστορικά (πρωτοελλαδικά, μυκηναϊκά), ρωμαϊκά, βυζαντινά αλλά και σχετιζόμενα με τη νεότερη ιστορία της περιοχής. Ο οδηγός αυτός μας αποκαλύπτει, λοιπόν, την ιστορία και το χαρακτήρα ενός μέρους της αττικής γης που, αν και θεωρείται από κάποιους «υποβαθμισμένο», έχει σίγουρα πολλά να μας διδάξει.

Η αχώρωση και η πύλη της Ηπειρωσίας

Γεωργίος Σταινχάουερ

εκδ. Σύλλογος Φύλων Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιά, Πειραιάς 2003

Σημαντικός οδηγός για την πύλη της Ηπειρωσίας, που αποτελούσε μέρος της θεμιστοκλείας αχώρωσης και έκλεινε από τα δυτικά το λιμάνι του Πειραιά. Στις καταστροφές που υπέστη κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αυτές που προκλήθηκαν λόγω της επέκτασής της πόλης του Πειραιά, αλλά και στα σύγχρονα μνημεία που τη σκέπασαν με το πέρασμα των ετών, σφειλάται η υποβάθμισή της. Χάρη στις εργασίες ανάδειξής της, η πύλη στέκεται πια, και πάλι επισκέψιμη, στην άκρη του λιμανιού.

Ερέτρια, οδηγός της αρχαίας πόλης

συλλογικό έργο

εκδ. Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή στην Ελλάδα, Fribourg 2004

Πραγματικά εξαιρετικός από κάθε άποψη, ο οδηγός αυτός αναβιώνει με τρόπο σφαιρικό το μακρό και ένδοξο παρελθόν της μικρής αυτής κωμόπολης της Εύβοιας, απευθυνόμενος κατά κύριο λόγο σε ένα ευρύ αναγνωστικό κοινό. Μέσα από τρεις παράλληλες ενότητες (1. Η Ερέτρια διαχρονικά, 2. Η ζωή στην Ερέτρια, 3. Οδοιπορικό στην Ερέτρια) επιτυγχάνεται αυτό που θα έπρεπε να έχουν όλοι οι οδηγοί ως στόχο: να ταξιδεύουν τον αναγνώστη στον τόπο και το χρόνο με τέτοιο τρόπο ώστε να επιβιώσει τελικά και γνωρίσει σε βάθος κάθε πτυχή της ιστορίας του.

Σπέτσες: Ιστορία - Λογογραφία

Ηλίας Γαλέτας, Μαρίκα Μπουζουμπάρδη

εκδ. Ένωση Σπετσιωτών, Ίδρυμα Σταύρος Σ. Νιάρχος, Τζέι & Τζέι Ελλάς, Αθήνα 2004

Τρίτο έργο, στο οποίο οι δύο ερευνητές συγκεντρώνουν όλα τα στοιχεία της ιστορίας της γενετήριάς τους, από αρχαία, χάρτες, αρχαιολογικές δημοσιεύσεις.

Η Αιτωλοκαρνανία με τα μάτια των περιηγητών

Ευθύμιος Πριόβολος

εκδ. Αιτωλοκαρνανικός Τύπος, Αθήνα 2004

Η Αιτωλοκαρνανία από την αρχαιότητα έως τον 19ο αιώνα, μέσα από κείμενα, σχέδια και χάρτες. Πρόκειται για ένα πολύ ενδιαφέρον ερασιμακό πόνημα, στο οποίο ο αναγνώστης βρίσκει σπάνιες και πολύτιμες πληροφορίες για τον τόπο και τους κατοίκους του.

Ο βασιλεύς Όθων, το Θθώνειο Πανεπιστήμιο

και η Νομική Σχολή του

Γιάννης Καρακώστας

εκδ. Αντ. Ν. Σακκουλάς, Αθήνα 2004

Μια μελέτη που έλειπε: η ιστορία του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, δομημένη στο ιστορικο-κοινωνικό της πλαίσιο. Με αντικειμενικότητα και καθαρότητα προβάλλεται η προσωπικότητα του Όθωνα αλλά και του πατέρα του Λουδοβίκου Α' της Βαυαρίας, η σημασία της ίδρυσης του Πανεπιστημίου για την ιστορία της Ελλάδας, η θέση και η σημασία της νομικής επιστήμης στην προεπαναστατική Ελλάδα κ.ά. Παράλληλα γίνεται αναφορά και στους πρώτους καθηγητές του Πανεπιστημίου. Το σημαντικό αυτό πόνημα, που έχει πολλά να μας μάθει για την ιστορία μας, έχει επιπλέον το προτέρημα να διαβάεται ευχάριστα, χάρη στο χιούμορ που συνοδεύει την ευριμάρητη του συγγραφέα.

Το ελληνικό επίτευγμα

Τσαρς Φρίμαν

εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2004

Μια περιεκτική θεώρηση της κουλτούρας και της ιστορίας της αρχαίας Ελλάδας –με κέντρο εστίασης αναπόφευκτα την κλασική περίοδο– αλλά και μια ψύχραιμη διερεύνηση των συνθετικών δεσμών του αρχαιοελληνικού πολιτισμού με τη Δύση. Η μετάφραση είναι της Μαίρης Περαντάκου-Κούκ.

Ιστορική. Δεκατέσσερα μελετήματα για τον Ηρόδοτο

επιμ. Α. Μελίστα, Γ. Σωτηροπούλου

εκδ. Σμίλη, Αθήνα 2004

Πρόκειται για συλλογή άρθρων, των 50 τελευταίων ετών, στο οποία διάφοροι επιστήμονες (D. Bouvier, P. Cartledge, A. Momigliano και άλλοι), εξετάζουν, ο καθένας από τη δική του σκοπιά, το έργο του Ηρόδοτου.

Οι έλληνες φιλόσοφοι

W.K.C. Guthrie

εκδ. Παπαδόη, Αθήνα 2004

Μια περιεκτική και πολύ ενδιαφέρουσα επισκόπηση της μεγάλης εποχής της ελληνικής φιλοσοφίας, που ξεκινά από τον Θαλή και φτάνει έως τον Αριστοτέλη.

Ιστορία και φιλοσοφία των επιστημών

στον ελληνικό χώρο, 17ος-19ος αιώνας

συλλογικό έργο

επιμ. Γιάννης Καραός

εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2003

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τόμος αυτός, βασισμένος σε σχετικό ερευνητικό πρόγραμμα του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών

του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Το κύριο μέλος του αποτελούν τρεις ενότητες (Μαθηματικά, Επιστήμες της Φύσης, Επιστήμες της Ζωής), ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται τα «έργα εγκυκλοπαιδικής ύλης» και τα προεπιλεγμένα περιοδικά, συνοδευόμενα από πλούσιο εικονογραφικό υλικό. Ένα βιβλίο μέσα από τις σελίδες του οποίου παρακολούθησε κανείς την πορεία της «ελληνικής επιστήμης» αλλά και την προσπάθεια αποδέσμευσής της από τη θεολογία και τη φιλοσοφία.

Για τη φύση και τη γλώσσα

Noam Chomsky

εκδ. Παπαζήμα, Αθήνα 2004

Ο συγγραφέας αναπτύσσει το στοχασμό του για τη σχέση ανάμεσα στη γλώσσα, το νου και τον εγκέφαλο, εισάγοντας τη σύγχρονη γλωσσολογική έρευνα στο αναπτυσσόμενο επιστημονικό πεδίο της νευροεπιστήμης.

Περί καταγωγής

Βασίλειος Νικόλατος

εκδ. Γεωργιάδη, Αθήνα 2004

Όπως αναφέρεται και στο οπισθόφυλλο του βιβλίου αυτού (τόμος Α'), μέσα από παλαιoανθρωπολογικά και αρχαιολογικά ευρήματα ο συγγραφέας επιχειρεί να αποδείξει «την αυτοχθονία των ανθρώπων του Αίμου και το αδιάρρηκτο της κατοικήσεως του ελλαδικού χώρου από τον άνθρωπο».

Τα αγγλικά είναι ελληνική διάλεκτος

Σταύρος Θεοφανίδης

εκδ. του συγγραφέα, Αθήνα 2004

Ο συγγραφέας, καθηγητής Εφαρμοσμένης Οικονομίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, επιχειρηματολογεί σχετικά με την προέλευση της αγγλικής γλώσσας από την ελληνική, παραθέτοντας πληθώρα παραδειγμάτων αγγλικών λέξεων οι οποίες, όπως υποστηρίζει, έχουν ελληνική ρίζα. Θα βρείτε το βιβλίο σε κεντρικά βιβλιοπωλεία ή μέσω του ίδιου του συγγραφέα (τηλ.: 210-9227243, 210-9249159).

Η συνηγορία της λαογραφίας

Μιχαήλ Μερακλής

εκδ. Ίδρυμα Αγγελικής Χατζημυχάλη, Αθήνα 2004

Ένα βιβλίο που ασχολείται με την ιστορία και την ουσία της επιστήμης της λαογραφίας και τις σχέσεις της με τις συναφείς επιστήμες. Αφιερώματα από το συγγραφέα του σε όρους αμφισβητούν τη λαογραφία και αποτελεί μια πρόσκληση-πρόκληση για την έναρξη ενός σοβαρού και καλόπιστου διαλόγου σχετικά με το θέμα.

Παραδοσιακό δίκαιο και οικονομία

του τσελιγκάτου

Μάρκος Γκιόλιας

εκδ. Πορεία, Αθήνα 2004

Ο παραδοσιακός ποινικός πολιτισμός της Ελλάδας εξετάζεται λεπτομερώς και με τρόπο διεπιστημονικό στα δύο μέρη του βιβλίου: α) Τα τσελιγκάτα και οι λειτουργίες τους στο πλαίσιο των κανόνων του εθικού δικαίου, β) Παραγωγικά κέντρα, σχέσεις τσελιγκάτου με άλλους θεσμούς, η ληστανταρσία.

Ωδή στην Ελιά

συλλογικό έργο

εκδ. Ακαδημία Αθηνών-Κέντρον Ερευνών της Ελληνικής Λαογραφίας, Αθήνα 2004

Δίγλωσσος τόμος (ελληνικά-αγγλικά), με πλούσια εικονογράφηση και κείμενα έγκριτων επιστημόνων. Στόχος της να προβάλεει την ελιά –σύμβολο του ελληνικού πολιτισμού– αλλά και τα προϊόντα της.

Μυρτιά, ελιά και δάφνη

Αννέτα Ρίζου, Σοφία Ριζοπούλου

εκδ. Εστία, Αθήνα 2004

Στο ενδιαφέρον αυτό βιβλίο γίνεται λόγος για τα συμβολικά φυτά των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά και γενικότερα για τα φυτά που χρησιμοποιούσαν οι Αρχαίοι στη διατροφή των αθλητών αλλά και στις θρησκευτικές τους τελετουργίες.

Γραμμένο στα οστά

επιμ. Paul Bahn

εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2004

«Πώς τα ανθρώπινα οστά αποκάλυπτουν τα μυστικά των νεκρών» είναι ο υπότιτλος, που μας δίνει καθαρά το στίγμα του συλλογικού αυτού έργου. Η ανόγνωση των οστών βοηθά στη γνώση των όρων διαβίωσης των ανθρώπων στους οποίους ανήκουν. Για παράδειγμα, τα οστά μας δίνουν πληροφορίες για ασθένειες, για την αιτία και τον τρόπο θανάτου, για την ηλικία του νεκρού, καθώς και για τα φακά έθιμα. Η μετάφραση ανήκει στον Βασίλη Παυλίδη.

Η κοσμολογία στην αρχαιότητα

M.R. Wright

εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2004

Η γέννηση και η εξέλιξη μιας «επιστήμης» από τα πρώτα της στάδια. Ένα βιβλίο που πλουτίζει τις γνώσεις μας και κεντρίζει το ενδιαφέρον μας.

Η τεχνολογία συνδρομητής του πολιτισμού;

Χαρλάμπος Κόκκορης

εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2004

Ένα βιβλίο που θα μπορούσε να ενταχθεί στον επιστημονικό κλάδο της φιλοσοφίας και της ιστορίας της τεχνολογίας. Σε αυτό θα βρούμε υλικό για σκέψη και προβληματισμό όσοι ασχολούνται με την πολιτισμική κληρονομιά και τη διαχείρισή της, ειδικά και μη.

Ιστορία της ομορφιάς

επιμ. Ουμπέρτο Έκο

εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2005

Έκδοση προσεγγιμένη και ενδιαφέρουσα, καθώς επιχειρείται στις σελίδες της –μέσω των εικόνων εκατοντάδων έργων τέχνης και των κειμένων που τις συνοδεύουν– η κατά το δυνατόν πληρέστερη ανάλυση των αντιλήψεων περί ομορφιάς που διαμορφώθηκαν στο πέρασμα των χρόνων και προκάλεσαν πλήθος συζητήσεων από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας.

The complete costume history

Auguste Racinet

εκδ. Taschen, London 2004

Το σπάνιο αυτό έργο πρωτοκυκλοφόρησε το 1876. Σε περισσότερες από 600 σελίδες παρακολουθούμε την πλήρη ιστορία του ενδυμασίου, από την αρχαιότητα έως τον 19ο αιώνα, μέσα από τα χαρακτηριστικά του γάλλου καλλιτέχνη Auguste Racinet. Τα σχέδια, που επίσης του ανήκουν, είναι εμποτισμένα από την αυταρέσκεια του Ευρωπαίου. Πολύ ενδιαφέρον συλλεκτικό έργο.

Λυκόφρονος «Άλεξάνδρα»

αρχαίο κείμενο-εισαγωγή; André Hurst

μετάφραση-σημειώσεις: Φανή Παιδί

εκδ. Στίλβη, Αθήνα 2004

Χίλια επτακόσια σαράντα οκτώ στίχοι, μεταφρασμένοι και σχολιασμένοι υποδειγματικά, μας κίνουν προσηπτό ένα από τα δυσκολότερα κείμενα της αρχαιότητας. Ο Λυκόφρονος γεννήθηκε στη Χαλκίδα το 330 π.Χ. και έζησε στην ιπποκρατική Αλέξανδρεια. Το ποίημά του

για την Κασσάνδρα -το «Αλεξάνδρα» αποτελεί ένα ακόμη όνομά της-, τη μάντισσα κόρη του Πριάμου.

Η ανακάλυψη της σκιάς

Roberto Casati

Εκδόσεις του Εικαστού Πρώτου, Αθήνα 2004

Όπως αναφέρεται και στον υπότιτλο, πρόκειται για την ιστορία ενός ανιγμιαστού που γοητεύσει τα μεγάλα πνεύματα της ανθρωπότητας, από τον Πλάτωνα ως τον Γαλιλαίο. Ο συγγραφέας και ερευνητής από τον CNRS μας ξεναγεί στον γοητευτικό κόσμο της σκιάς, που στο πέρασμά τον αιώνων αποτέλεσε εργαλείο για μια βαθύτερη γνώση, καθώς πολλά πνευματικά κατορθώματα έγιναν εφικτά με τη βοήθειά της. Ένα πολύ ενδιαφέρον και πρωτότυπο βιβλίο, σε μετάφραση Νίκου Κούρκουλου.

Ελεύθερα: Πόλη-Ακρόπολη-Νεκρόπολη

Μαρίνα Πλαττή, Ελένη Μάρκου

εκδ. Ίδρυμα Ν.Π. Γουλανδρή-Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης-Εκπαιδευτικά Προγράμματα, Αθήνα 2004

Βασισμένο στα κείμενα του ομώνυμου καταλόγου της έκθεσης που πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, το φυλλάδιο αυτό -προσβλημένο για τα σχετικά εκπαιδευτικά προγράμματα- συνδυάζει κείμενα σύντομα αλλά κατατοπιστικά και ενδιαφέρουσα εικονογράφηση.

Αποκαλύπτοντας το παρελθόν / Το Βυζάντιο μετά το Βυζάντιο / Γνωρίζω τις βυζαντινές εικόνες / Παίζουμε ανασκαφή;

εκδ. Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, Θεσσαλονίκη 2004

Τέσσερα κατατοπιστικά βιβλία για τον εκπαιδευτικό, τα οποία έχουν εκδοθεί στο πλαίσιο των αντιστοιχών νέων εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού (για νήπια, μαθητές Α', Ε', Στ' Δημοτικού, Α', Γ' Γυμνασίου).

Ελλάδα, τα χρόνια της αθώτητας (1954-1965)

Λεύκωμα

εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2004

Φωτογραφικό λεύκωμα που συνοδεύει την ομώνυμη έκθεση με έργο του αμερικανικού Robert McCabe, την οποία οργάνωσε στο Μέγαρο Ευαγγέλου το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης (16.2.2005-20.3.2005). Ματιά του φυλλάγιου που δεν κυνηγάει τη γραφικότητα, αλλά αποσιτπώνει την τριφυερή φευγαλέα πραγματικότητα.

Turks

κατάλογος έκθεσης

εκδ. Royal Academy of Arts, London 2005

Εξαιρετικός από κάθε άποψη, με εικονογράφηση που πραγματικά μαγεύει τον αναγνώστη, ο πολυσελίδος κατάλογος της έκθεσης «Τουρκοί: ένα ταξίδι 1.000 ετών, 600-1600» (Λονδίνο, Βασιλική Ακαδημία Τεχνών, 22 Ιανουαρίου-12 Απριλίου 2005), παρουσιάζει με τρόπο ευλόγο αλλά και εμπειρισταμένο τα καλλιτεχνικά και πολιτισμικά επιτεύγματα ενός λαού με ενδιαφέρουσα ιστορική πορεία. Επιμελητής της έκθεσης είναι ο David J. Roxburgh.

Ταξίδι στον κόσμο των χειρογράφων. Κατάλογος Έκθεσης Χειρογράφων Γενναδείου Βιβλιοθήκης επιμ. Μαρία Πολίτη, Ελένη Παππά

εκδ. Ελληνική Παλαιογραφική Εταιρεία, Αθήνα 2004

Ο κατάλογος αυτός κυκλοφόρησε με την ευκαιρία διοργάνωσης σχετικής ημερίδας (10.5.2004). Πολύ χρήσιμος και άρτια δουλεμένος, ο κατάλογος, που περιγράφει και μελετά 80 περίπου χειρόγραφα, είναι ένα άριστο εργαλείο στα χέρια των ειδικών αναγνώστων, αλλά και ένα χρήσιμο πόνημα σε αυτά των φιλομαθών.

Revue Archéologique

περιοδική έκδοση

τεύχος 2 (2004)

Στο τεύχος αυτό δημοσιεύονται δύο ενδιαφέρουσες μελέτες: α) «Une nouvelle dédicace à la triade artemisiaque provenant d'Érétrie» των Cédric Bréaz και Stéphan G. Schmidt. Πρόκειται για δημοσιεύση ενεπιγραφής βάσης, η οποία ανήκει στον 2ο-1ο αιώνα π.Χ. και προέρχεται από ιερό της Αρτέμιδος που βρισκόταν μέσα στην πόλη της Ερέτριας. β) «A corpus of ancient vases. Hommage à Edmond Pottier» της Donna Kurtz. Το άρθρο αυτό, γραμμένο από την υπεύθυνη των Αρχαίων Βαζελών της νιμήτης του E. Pottier, ο οποίος το 1919 ίδρυσε το CVA, αποδεικνύει πόσο σωστή ήταν η άποψή του σχετικά με την αντιμετώπιση της κεραμικής. Στη συνέχεια, στα Documents et Chroniques, ο Claude Rolley δημοσιεύει το «Les bronzes grecs et romains, recherches récentes».

L' Archéologue

περιοδική έκδοση

τεύχος 75 (Δεκέμβριος 2004-Ιανουάριος 2005)

Στο τεύχος αυτό του γαλλικού αρχαιολογικού περιοδικού, δημοσιεύεται ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο της Nadine Rouquet που πραγματευτείται νέα δεδομένα σχετικά με τα «θλάστρα». Σχικά σε βρεφικούς τάφους βρισκόταν μικρά ιδιόζωτα αγγεία, τα οποία, λόγω του σχήματός τους, χαρακτηρίζονται ως θηλαστο-μιμνήρο για το βρέφος (του 1ου αιώνα π.Χ. και του 2ου αιώνα μ.Χ.), ενώ στην πραγματικότητα πρόκειται για αγγεία που χρησιμοποιούν για την αφαίρεση γάλακτος από το στήθος της μητέρας.

Ο Μέντωρ

περιοδική έκδοση

τεύχος 73, Δεκέμβριος 2004

Το μεγαλύτερο μέρος του τεύχους αυτού είναι αφιερωμένο στην απαρχή της ελληνικής Αρχαιολογίας και την ίδρυση της Αρχαιολογικής Εταιρείας.

Τα νέα του ελληνικού κόσμου

περιοδική έκδοση

τεύχος 21 (Μάρτιος-Μάιος 2005)

Βασικά θέματα του ενθμερωτικού δελτίου η παρουσίαση της έκθεσης του ΙΜΕ «Σταυροφορίες: μύθος και πραγματικότητα» (Φεβρουάριος-Μάιος 2005) αλλά και η εικονική αναπαράσταση του Ασκληπιείου της Μεσσηνίας.

Τετράμηνα

περιοδική έκδοση

τεύχη 73-75 (Ανοξή 2005)

Από την ύλη των Τετράμηνων, την έκδοση των οποίων επιμελείται ο Δρόσος Κραβαρτόγιαννος, σημειώνουμε τα άρθρα «Αναφορές του Μ. Βασιλείου στον ομηρικό Οδυσσεύ» (Δημήτρης Παλούκης), «Δελφικές Εορτές 1927, 1930» (Κλαυδία Κανδηλάπη), «Ονιδας: Μύθος και Ιστορία» (Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος).

Τετράδια Μουσειολογίας

περιοδική έκδοση

τεύχος 1 (2004)

Ένα νέο επισημιακό περιοδικό ενημέρωσης και προβληματισμού για θέματα μουσειολογίας, που θα εκδίδεται αρχικά μια φορά το χρόνο. Λιτό αλλά ουσιαστικό, με ενδιαφέροντα άρθρα, ως στόχο έχει να καλλιεργήσει τον διεπιστημονικό διάλογο για τη μουσειολογία και να συσπειρώσει την κοινότητα των ανθρώπων των μουσείων καθώς και όλων όσων συνδέονται με την πολιτιστική ζωή της χώρας.

Περίπλους Ναυτικής Ιστορίας

περιοδική έκδοση

τεύχος 50 (Ιανουάριος-Μάρτιος 2006)

Τριμηνιαία έκδοση του Ναυτικού Μουσείου της Ελλάδος. Στην ύλη του τεύχους αυτού περιλαμβάνονται και δύο άρθρα αρχαιολογικής-ιστορικής κατεύθυνσης: «Το πλοίο της Ιωλκού και τα πλοία του θησαυρού του Ντοράκ» του Α.Ι. Τζαμπή και «Διόσκουροι, οι σωτήρες των ναυτικών» του Α. Σουχλέρη.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς απέστειλε τη θέση της για το νομοσχέδιο του νέου Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού, με την παράκληση να τη δημοσιεύσουμε:

Η θέση της Ελληνικής Εταιρείας για τον νέο Οργανισμό του ΥΠΠΟ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς μελέτησε την τελική μορφή του σχεδίου νόμου για έναν νέο Οργανισμό του Υπουργείου Πολιτισμού, παρακολούθησε, επίσης, με προσοχή και έλαβε υπόψη της όλες τις εισιτήσεις και τις παρεμβάσεις στις ημερίδες που οργανώθηκαν στην Αθήνα, την 14η Απριλίου, όπως και όλα τα κείμενα που έχουν δημοσιευθεί στον Τύπο.

Βασικά διαπιστώνουμε ότι το νομοσχέδιο στρίζεται σε μία σύγκρουση μεταξύ προστασίας μνημείων και πολιτιστικών (όπως Α.Χ. θέατρο, χορός, κινηματογράφος, εικαστικές τέχνες κ.λπ.) και αθλητικών δραστηριοτήτων, οι οποίες κατά καιρούς έχουν αναληφθεί από το Υπουργείο αυτό, ενώ δημιουργεί νέους γραφειοκρατικούς θε-

σμούς και όργανα, με τους οποίους επιτείνεται η σημερινή γραφειοκρατική δομή του. Επιχειρείται μία συγχώνευση και, ταυτόχρονα, κατακεραματισμός των σημερινών Οργάνων του Υπουργείου για την προστασία των μνημείων, ενώ στα προς δημιουργία περιφερειακά συμβούλια επιτρέπεται η κατά πλειοψηφία συντριπτική συμμετοχή μελών που δεν έχουν καμία σχέση με τον τομέα προστασίας των μνημείων και γενικότερα της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ εκτιμά ότι η φύση του νομοσχεδίου προκύπτει από μία απαράδεκτη για ένα ευνομούμενο κράτος και «μοναδική» στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατάσταση, η προστασία των μνημείων και στην ουσία περιβάλλοντος της χώρας να συγχέεται δομικά με εντελώς άσχετες προς αυτό αρμοδιότητες στο ίδιο Υπουργείο, το οποίο αποτελεί γέννημα της περιόδου της χουντικής επιταγής. Ταυτόχρονα, εκτιμά ότι η ίδια κατάσταση επικρατεί και να το φυσικό περιβάλλον, όπου στον ίδιο κρατικό φορέα (ΥΠΕΧΩΔΕ) «συγκοινωνούν» ανάμυστα, δημόσια έργα και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και όπου το περιβάλλον έχει καταλήξει να είναι απλό άλλοθι για μια παρωχημένη καθαίρεση δομής ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων έργων.

Με λίγα λόγια η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ θεωρεί ότι πολλά από τα προβλήματα του επιμαχού αυτού νομοσχεδίου του Οργανισμού του ΥΠΠΟ προέρχονται από αυτή τη λανθασμένη κατάσταση και κατά συνέπεια υποστηρίζει ότι ήλθε η ώρα να δημιουργηθεί στη χώρα μας, όπου φυσικός και μνημειακός πλούτος είναι αερέδιαιτο γεγονός και πραγματικότητα, ένα όμοιο του ονόματός του Υπουργείου Φυσικού και Ιστορικού Περιβάλλοντος. Το πρωτότυπο νομοσχέδιο δηλωμένα θέλει να εισαγάγει ανατροπές. Εμείς προτείνουμε να αποσυρθεί και αντ' αυτού να προωθηθεί η δημιουργία του αναγκαίου και σύγχρονου Υπουργείου, που θα αποτελεί έναν ενιαίο φορέα προστασίας ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος σύμφωνα άλλωστε και με τη διεθνή πρακτική. Για τη σύσταση του Υπουργείου Φυσικού και Ιστορικού Περιβάλλοντος έχουν υφιστάσει τα πράγματα, όπως τούτο καταδεικνύεται τόσο από πρόσφατη επιστημονική δημοσκόπηση που οργανώσαμε, όσο και από τη δημόσια τοποθέτηση ειδικών αλλά και κύριων αρθρογράφων έγκριτων μέσων ενημέρωσης.

Τα «Αρχαιολογικά» επιμελείται η Κατερίνα Τσεκούρα

Από το *Journal of Mediterranean Archaeology*, τεύχος 17/2 (2004)

Alexander H. Joffe, «Athens and Jerusalem in the Third Millennium: Culture, Comparison and Social Complexity», *JMA* 17/2 (2004), σ. 247-267

Η εξέλιξη των σύνθετων κοινωνιών αποτελεί θεμελιώδες μέρος των αρχαιολογικών αναζητήσεων. Η σύγκριση ως μέθοδος της αρχαιολογικής έρευνας παραμένει μέχρι και σήμερα βασικό εργαλείο για την αναγνώριση ομοιοτήτων και διαφορών μεταξύ των αρχαιολογικών δεδομένων. Ο Alexander Joffe στο άρθρο του [Αθήνα και Ιερουσαλήμ κατά την 3η χιλιετία: Πολιτισμός, σύγκριση και εξέλιξη της κοινωνικής πολυπλοκότητας] χρησιμοποιεί τη συγκριτική ανάλυση για τη μελέτη σύνθετων κοινωνιών.

Τα συγκριτικά δεδομένα στη μελέτη αυτή είναι η Πρώιμη Εποχή του Χαλκού II (3100-2700 π.Χ.) στη Συρο-Παλαιστίνη και η Πρωτοελλαδική II περίοδος (2650-2200 π.Χ.) στην Ελλάδα. Χρησιμοποιώντας αρχαιολογικά κριτήρια όπως η αρχιτεκτονική και η λειτουργία των χώρων, ο Joffe διαπιστώνει ότι στην Ελλάδα και στη βόρεια Συρο-Παλαιστίνη υπάρχουν ομοιότητες στην οικονομική και κοινωνική οργάνωση που υποδηλώνουν την ύπαρξη ιεραρχικών κοινωνιών σε αντίθεση με τη νότια Συρο-Παλαιστίνη όπου οι ιεραρχικές κοινωνίες δεν έχουν αναπτυχθεί στην ίδια κλίμακα.

Μελετώντας σε τοπικό επίπεδο τις συρο-παλαιστινιακές θέσεις, ο Joffe παρατηρεί ότι, παρόλο που υπάρχει ανάπτυξη του εσωτερικού εμπορικού δικτύου μεταξύ των θέσεων, δεν υπάρχουν στοιχεία για την ανάπτυξη της γραφειοκρατικής διοίκησης. Αντίθετος, στην Ελλάδα οι ποικίλες χρήσεις των σφραγίδων υποδηλώνουν την ύπαρξη αρχείου και ενός συστήματος ελέγχου, και άρα την ύπαρξη γραφειοκρατικού συστήματος διοίκησης.

Διευκρινίζει τη συγκριτική ανάλυση σε βάθος χρόνου, ο Joffe θεωρεί ότι τα διοικητικά κέντρα της 3ης χιλιετίας π.Χ. στην Ελλάδα ήταν οι πρόγονοι των ανατόρων της 2ης χιλιετίας π.Χ. Μετά το τέλος της «Υστερης Εποχής του Χαλκού (1100 π.Χ.), τα ανάκτορα στη βόρεια Συρο-Παλαιστίνη παρέμειναν κέντρα εξουσίας ενώ στη νότια Συρο-Παλαιστίνη, μετά την κατάρρευση των ανατόρων, η κοινωνική οργάνωση «επιστρέφει» σε αγροτική χωρία. Σε αυτά δημιουργείται η νέα αντίληψη της εθνικότητας, η οποία βασίζεται στην καταγωγή, τη διάλεκτο και τη θρησκεία. Αυτές οι νέες εθνικότητες αποτέλεσαν τη βάση και τον πυρήνα των μεταγενέστερων εθνικών κρατών.

Στο άρθρο του ο Joffe χρησιμοποίησε παράλληλα μία μεθοδολογική προσέγγιση για να λύσει ένα αρχαιολογικό πρόβλημα, όπως είναι η δημιουργία των σύνθετων κοινωνιών στην Ελλάδα και τη Συρο-Παλαιστίνη, αλλά και τα αρχαιολογικά δεδομένα, για να δείξει τη χρησιμότητα της σύγκρισης ως τρόπου εξέτασης. Πιστεύει ότι η σύνδεση της προτερίας με την ιστορία αναγκάζει τους αρχαιολόγους να επεκταθούν πέρα από συγκεκριμένες αρχαιολογικές θέσεις, χρονικές περιόδους και λειτουργικές ερμηνείες (functionalist explanations) και, κατά συνέπεια, η συγκριτική ανάλυση επιφανεσκά όμοιων προϊστορικών ή πρωτο-ιστορικών πολιτισμών, όπως είναι οι πολιτισμοί της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού στην Ελλάδα και τη Συρο-Παλαιστίνη, συμβάλλει στην κατανόηση άκρως διαφορετικών μεταγενέστερων ιστορικών κοινωνιών, όπως είναι οι κοινωνίες των Ιστορικών και Κλασικών Χρόνων της Αθήνας και της Ιερουσαλήμ.

Σοφία Ανινιδάδου
Αρχαιολόγος, επιμελήτρια Μουσείου Πιερίδη - Αρχαίας Κυπριακής Τέχνης